

CONCEPT

Beleidsplan Museum Oud-Overschie

Inhoud:

- Inleiding
- Beschrijving museum: organisatie, vrijwilligers, gebouwen/ruimtes
- Doelstelling
- Collectie: presentatie, registratie, depotbeheer/opslag, digitale ontsluiting, informatievoorziening over de collectie, verzamelbeleid.
- Missie – visie
- Kernwaarden: historisch – authenticiteit – beleving – maatschappelijk/cultureel
- Kerntaken
- Sterktes – zwaktes
- Publiek – markt
- Toekomst
- Financiën en exploitatie
- Marketing, communicatie, educatie

Musea fungeren als wegwijzer in de wereld van geschiedenis, kunst en cultuur. Informatie en tot de verbeelding sprekende kunstwerken, museale objecten en presentatie vullen elkaar aan.

In 1974 stelde het International Council of Museums (ICOM) de museumdefinitie op:

Een museum is een permanente instelling in dienst van de gemeenschap en haar ontwikkeling, toegankelijk voor het publiek, niet gericht op het maken van winst, die de materiële getuigenissen van de mens en zijn omgeving verwerft, behoudt, wetenschappelijk onderzoekt, presenteert en hierover informeert voor doeleinden van studie, educatie en genoeg.

Inleiding – historie – beschrijving museum

Geschiedenis. In januari 1988 werd het museum door de toen al bejaarde heer G. C. Helbers – schrijver van het in 1929 uitgegeven Gedenkboek ter gelegenheid van de viering van het 1000-jarig bestaan van Overschie - voor het publiek geopend. De museumstichting bestond toen al enige jaren als verlengstuk van de in november 1973 opgerichte vereniging “Oud-Overschie”. Door deze vereniging werden voor de opening van het museum reeds verschillende evenementen en tentoonstellingen georganiseerd. Dat gebeurde met name in het historische Veerhuis, in gebouw Musica en het oude “Raedthuys”. Onder meer in samenwerking met de Stichting Wijktenoonstellingen, de toenmalige Wijkraad voor Overschie (commissie Cultuur) en de Fotoclub Overschie. In totaal werden voor de opening van het museum in 1988 door of in samenwerking met Oud-Overschie en het museum ongeveer 30 kleinere en grotere exposities van geschiedenis en kunst in Overschie georganiseerd en ongeveer 120 in de periode van 1988 tot heden. Ook zagen op initiatief en ten dele onder verantwoordelijkheid van het museum in de jaren zeventig en tachtig reeds verschillende boekwerkjes en publicaties het licht, zoals het boekje “Onder de rook van een stad”, in samenwerking met het “Rotterdamsch Nieuwsblad” uitgegeven. De grootste oplage had het fotoboekje “Groeten uit Overschie”, samen met H.A. Voet uitgegeven.

De vereniging “Oud-Overschie” zette zich van de aanvang af niet alleen in voor de studie en beschrijving van het verleden van Overschie maar ook voor het behoud en herstel van concrete waardevolle objecten uit het verleden. Zo werden acties gevoerd tegen de sloop van het Oude Veerhuis, voor het behoud van de dijkwoningen aan de Delfshavenseweg, voor het herstel van de oude sluis aan de Bovendijk, voor een nieuwe ophaalbrug aan “De Zweth”, voor het behoud van de “Hoge Brug” en veel andere. Veel activiteiten van Oud-Overschie waren direct tegen plannen van het Gemeentebestuur en van ambtelijke diensten van Rotterdam gericht. De belangstelling voor het historische Overschie was in deze kring toentertijd minimaal. Eerder was sprake van tegenwerking. Een zekere kentering in deze houding trad pas op nadat medio jaren '80 de basis was gelegd voor het Bestemmingsplan Overschie Dorp, dat in 1995 door het Gemeentebestuur werd aanvaard en dat wat de dorpskern en het resterende deel van de aangrenzende Oost-Abtspolder een conserverend karakter draagt. Daardoor werd ook een einde gemaakt aan de nagenoeg ongebreidelde mogelijkheden tot sloop van de historische dorpskern waartoe de tot dan toe bestaande uitbreidingsplannen op papier de ruimte boden. Voor de historische dorpskern bestond zelfs veel jaren in het geheel geen bestemmingsplan maar slechts een beperkte rooilijnverordening. Vele jaren zette Oud-Overschie zich ook in voor de openstelling van het landgoed “De Tempel” en het tegengaan van de voortgaande verwaarlozing van dit rijksmonument. Daaraan werd tot op zekere hoogte tegemoet gekomen, doch op al deze punten blijft waakzaamheid geboden.

Museum Oud-Overschie is een stichting, opgericht door de heer John van den Berg, samen met enige andere enthousiaste dorpsbewoners. John van den Berg is, als particulier, in de jaren daarvoor begonnen met het kopen van enkele historische panden in de oude dorpskern van

Overschie. Overschie is een deelgemeente van Rotterdam met ongeveer zo'n 12.000 bewoners (2012), verdeeld in verschillende wijken, waarbij de Rijksweg A13 de deelgemeente door midden snijdt. Overschie staat ook bekend om de grote mate van milieuproblematiek. Ondanks dat is het, zeker een bepaald deel van Overschie (het oude deel), aantrekkelijk om te wonen.

Museum Oud Overschie 'De Hoop doet Leven' werd in 1988 geopend als een kleine 'oudheidkamer' en werd sindsdien verschillende malen uitgebreid. Het museum omvat thans de volgende onderdelen:

- Een **historische afdeling** gevestigd in drie eeuwenoude huizen aan de Overschie Dorpsstraat 136-138. Hier kan men zich een indruk vormen van hoe er vroeger in het dorp Overschie werd gewoond en geleefd. Er is ook een klein (snoep)winkeltje en een koffiehoeke. Verder is hier een omvangrijke (foto)documentatie over Overschie en naaste omgeving. De historische ruimte biedt tevens de gelegenheid tot kleinschalige tentoonstellingen.
- Achter deze oude huizen is de **tentoonstellingsruimte 'De Melkfabriek'** gelegen. Hier worden wisselende tentoonstellingen over geschiedenis en kunst gehouden met een accent op Overschie. Ook vinden regelmatig uitvoeringen plaats in 'De Melkfabriek' en is er een boekwinkeltje.
- Achter 'De Melkfabriek' (maar ook toegankelijk vanaf de Overschie Kerkensingel) ligt het **'Buitenmuseum'** van ruim een halve hectare groot. Hier zijn een aantal oude bouwwerken gelegen, zoals het Baarhuisje op de oude Begraafplaats van Overschie (in beheer bij het museum en fungerend als dependance), het theehuisje in de vroegere Pastorietuin en het brugwachtershuisje van de Lage Brug. Een bloemenkas met verschillende tuinen en twee weilandjes met kleinvee en koeien completeren het geheel. Op zaterdag zijn nu de ambachtsschuren regelmatig de smid en de koperslager actief. Verdere plannen voor de buitenruimte, zoals mogelijk een ommuurde beeldentuin en de herbouw van een rosmolen (afkomstig van de gesloopte boerderij aan de Overschie Kleiweg) wachten nog op realisatie.

In 2003 is het stichtingbestuur vernieuwd. De oudere oorspronkelijke bestuursleden hebben zich teruggetrokken en in hun plaats zijn een aantal nieuwe bestuursleden benoemd. Het bestuur kent 8 leden met tot medio 2011 als voorzitter de heer Van den Berg, die op termijn terugtreedt en gefaseerd afstand wil nemen. Vanaf medio 2011 is Peter Hoogendoorn de nieuwe voorzitter.

Het bestuur heeft zich de afgelopen jaren beziggehouden met de diverse beleidsterreinen binnen het museum. De laatste jaren is ook de toekomstvisie en het beleid voor de komende jaren een agendapunt geweest. In samenwerking en overleg met de Deelgemeente Overschie en gemeentelijke diensten als het OBR worden toekomstvisies gestalte gegeven.

Het museum is een door de Belastingdienst erkend museum en heeft de status van Algemeen Nut Beogende Instelling. Dit maakt o.a. belastingaftrek van giften mogelijk.

Donateurs

Vanaf het begin kent het museum donateurs. Dit zijn (oud)bewoners van Overschie die jaarlijks een bedrag (tegenwoordig minimaal € 17,50) storten. De afgelopen jaren schommelt dit aantal rond de 650 stuks. Zij krijgen 4x per jaar een nieuwsbrief.

Vrijwilligers

In en rond het museum is zo'n 50-tal vrijwilligers actief, die regelmatig in meerdere of mindere mate, van alles doen. De taken die worden uitgevoerd: onderhoud/beheer, suppoost, foto-documentatie, scannen en beschrijven van foto's, bediening bij feestjes/partijen, tuinwerkzaamheden etc.

De gemiddelde betrouwenheid van de vrijwilligers is in verhouding tot andere vrijwilligersorganisaties extreem lang. Nog steeds zijn er vrijwilligers actief die dat ook in 1988 al waren. Nagenoeg alle vrijwilligers hebben zich op eigen initiatief bij het museum gemeld.

In bescheiden mate namen vrijwilligers deel aan cursussen en andere vormen van deskundigheidsbevordering. De achtergronden van de aanwezige vrijwilligers en bestuursleden zijn zeer divers. Op basis van een inventarisatie van achtergrond en kennis van de vrijwilligers en een overzicht van de werkzaamheden en functies wordt tegenwoordig gericht gekeken naar de juiste inzet van vrijwilligers. Momenteel wordt o.a. nog gezocht naar deskundigheid op het gebied van archiveren en tentoonstellingen.

Er wordt twee keer per jaar in voor- en najaar een 'Museum Buitenwerkdag' gehouden, waarbij donateurs, vrijwilligers en buurtbewoners opgeroepen worden om te komen helpen bij de vele onderhoudsklussen die uitgevoerd moeten worden. Per keer komen dan zo'n 15-20 extra vrijwilligers helpen.

Activiteiten

Het museum kent een diversiteit aan activiteiten:

- Vaste opening op zondagmiddag van 14.00 – 17.00 uur + op de eerste zaterdag van de maand van 14.00 – 17.00 uur. Vrijwilligers ontvangen gasten en bezoekers, geven rondleidingen en uitleg over de collectie, archieven of tentoonstellingen.
- Historische tentoonstellingen over diverse onderwerpen in de historische panden, die meerdere keren per jaar vernieuwd worden door vrijwilligers.
- Foto, schilderijen/tekeningen en objectendocumentatie: die door vrijwilligers gedurende meerdere dagen per week gedigitaliseerd worden.
- Exposities van kunstenaars (met op een of andere wijze binding met Overschie) in de expositieruimte 'de Melkfabriek'; georganiseerd en vormgegeven door vrijwilligers.

- Beschikbaar stellen van de ruimte aan donateurs t.b.v. verjaardagen/jubilea of kleinschalige bijeenkomsten van bijvoorbeeld andere verenigingen, politieke partijen of de Deelgemeente Overschie. Vrijwilligers leiden deze bijeenkomsten in goede banen.
- Rondleidingen op afspraak
- Jaarlijks een excursie van ± 50 personen
- Diverse activiteiten om het museum aantrekkelijk te maken voor bezoekers, zoals bijvoorbeeld de jaarlijkse Kaarsjesavond in december rondom museum en nabij gelegen kerk, 4x per jaar klassieke zondagmiddagconcerten, 2x per jaar een buitenactiviteit (open Monumentendag, Boerendag, Open tuinendag etc) met een openluchtconcert, kookworkshops etc.

Bezoek

De bezoekers bestaan uit:

- Donateurs en omwonenden die regelmatig het museum bezoeken
- Oud-bewoners van Overschie op zoek naar historie.
- Bezoekers aan evenementen of gasten van bekenden.
- Bezoekers die afkomen op publiciteit, zoals bijv. regionale kranten, de vermelding in de Museumgids Zuid-Holland, de website en andere vormen van publiciteit.
- Passanten die zien dat er een museum is en binnenkomen.

Al vanaf de opening van het museum in 1988 bewoog het bezoekersaantal aan het museum zich op een behoorlijk niveau. In de eerste jaren bedroeg het aantal bezoekers tussen de 3000 en 4000 maar dit nam daarna toe tot thans tussen de 6000 en 7000. Het laatste hing mede samen met de aanzienlijke uitbreiding van het museum in de loop van de tijd.

Doelstelling

De stichting heeft ten doel het verzamelen en in stand houden van voorwerpen, schilderijen, prenten en bescheiden van historische waarde, in het bijzonder met betrekking tot het verleden van Overschie en omgeving.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het organiseren van tentoonstellingen, het uitgeven van brochures, literatuur en dergelijke, alles in de ruimste zin des woords en alles wat daarbij rechtstreeks of zijdelings betrokken is.

Collectie

In de afgelopen jaren ontving het museum vele duizenden foto's en objecten ten geschenke. Een klein aantal objecten, waaronder een aantal van de financieel meer waardevolle voorwerpen en schilderijen, werd in bruikleen ontvangen. Het is nooit de bedoeling geweest kostbare objecten in het museum te huisvesten maar door veranderingen in de (kunst)markt zijn sommige al lang geleden ontvangen geschenken, bruiklenen en aanschaffingen sterk in waarde gestegen. Enige tientallen voorwerpen werden afgestoten.

De beschrijving en de toestand van de museale objecten is thans redelijke op orde. Een digitaliseringsproject van alle foto's en afbeeldingen (zo'n 15 – 20.000 stuks) is door enkele vrijwilligers enthousiast gestart, net als de digitale vastlegging van de gegevens van de collectie schilderijen en tekeningen.

Besloten is om uit overwegingen van doelmatigheid de objectadministratie (bijna 5000 objecten) in een later stadium te automatiseren; vanaf medio 2012 wordt hiermee gestart. De objectadministratie vertoont op papier geen ernstige achterstanden.

Punten van zorg en aandacht zijn de klimaatbeheersing en de beveiliging. Gelukkig werd het museum tot dusverre niet of nauwelijks geconfronteerd met diefstal of opzettelijke beschadiging. Slechts een enkel voorwerp van geringe waarde is in de afgelopen twintig jaar vermist/meegenomen. Ook van baldadigheid in het Buitengebied was maar incidenteel sprake. Wel werden enkele voorwerpen bij transport licht beschadigd. Een belangrijke aanwinst vormde het gereedkomen van een depot met gedeeltelijke klimaatregulering. Verder werd een deel van de ramen voorzien van UV-werende folie.

In het kader van het collectiebeheer worden een aantal vuistregels gehanteerd. Foto's, schilderijen, tekeningen enz. dienen Overschie, zijn bewoners en de naaste omgeving van Overschie als onderwerp te hebben. Daarnaast worden representatieve voorbeelden van het werk van Overschiese kunstenaars en fotografen door ons verzameld.

Objecten dienen bij voorkeur uit Overschie afkomstig te zijn dan wel te passen in de entourage van het museum. Worden betere exemplaren van Overschiese origine aangeboden, dan worden exemplaren die van elders komen, vervangen.

Uiteraard blijven steeds lacunes in de verzameling aanwezig en zijn er wensen voor uitbreiding en verbetering. Graag wil het museum nog een klein flatje uit de jaren '50 – een voor Overschie zeer belangrijke periode - geheel inrichten met authentieke spulletjes.

Missie – visie

De missie – visie van het museum is niet in enkele zinnen te beschrijven. Met de vele gebouwen en ruimtes, de combinatie met de buitenruimte, de veelzijdigheid van de collectie en de maatschappelijke/culturele positie binnen Overschie kunnen we het beste de missie - visie in een aantal punten aangeven.

- Het museum wil een informatie- en kenniscentrum zijn voor alles wat Overschie en de directe omgeving betreft;
- Het museum bewaart het culturele erfgoed en de boerenachtergrond van het vroegere Overschie, maar ook de naoorlogse en huidige ontwikkelingen;
- In het museum moet de historie van Overschie als een 'rode draad' zichtbaar zijn – op basis van voorwerpen, foto's of anderszins moet als een canon de geschiedenis getoond worden, waarbij de wens is dit te koppelen aan een (digitale) koppeling naar de oorspronkelijke locaties in Overschie met bijvoorbeeld wandelingen en rondleidingen als middel om dit te tonen;
- Het museum is, in combinatie met het Buitenmuseum, een rustpunt in het verstedelijkte gebied;
- Het museum wil als een buurtcentrum een actieve rol spelen in culturele en maatschappelijke activiteiten, zoals grotere manifestaties, kleinschalige concerten en lezingen, e.d.;
- Het museum speelt een belangrijke rol in de historische opvoeding van o.a. jeugd en jongeren;
- Het museum speelt een belangrijke rol in het aansturen van het vrijwilligerswerk binnen Overschie.

Kernwaarden

Het museum kent in de huidige opzet een aantal van belang zijnde kernwaarden:

- **Historisch:** het museum is in het bezit van een aantal historische panden en een collectie met (deels beperkte) historische waarde en heeft daarmee een belangrijke rol in het inzicht naar het Overschie 'door de eeuwen heen'.
- **Authenticiteit:** de combinatie van de historische panden en de buitenruimte met de collectie bieden een belangrijk authentiek geheel in het scheppen van een beeld 'hoe het vroeger was' in het algemeen en specifiek in Overschie.
- **Beleving:** bezoekers van het museum kunnen, eventueel geïnformeerd door de aanwezige suppoosten en door de opzet van het museum, ervaren hoe er in vroeger tijden geleefd werd.
- **Maatschappelijk/cultureel:** het museum wil ook een gastvrije en inspirerende ontmoetingsplek zijn waar bezoekers kennis kunnen nemen van de waarden waar het museum voor staat en waar bezoekers ervaringen en kennis kunnen delen. We streven ernaar verleden en heden te verbinden en plaats te bieden aan persoonlijke verhalen en

aan gesprekken en programma's over thema's die bij de kern van het museum horen, waaronder tolerantie en omgaan met diversiteit. Het versterken van de maatschappelijke waarde van het museum krijgt grote aandacht in het beleid van de komende jaren.

Kerntaken

De kerntaken van het museum liggen op een aantal terreinen:

Museale taken:

- Verzamelen en bewaren van het cultureel erfgoed van Overschie en directe omgeving, niet alleen van vroegere periodes, maar ook van de naoorlogse periode
- Fungeren als streekmuseum waarbij, met name in de historische panden, het leven in Overschie van voor 1940 wordt getoond
- Opzet documentatiecentrum waarbij de aanwezige kennis zo veel als mogelijk digitaal wordt vastgelegd
- Verzorgen rondleidingen met uitleg over de collectie en vertellen van de verhalen over vroeger tijden
- Specifiek in combinatie met het Buitenmuseum kennis vastleggen en materialen vergaren omtrent de boerengeschiedenis van Overschie

Collectie:

- Voorwaarden scheppen voor behoud van bestaande collectie
- Beleid ontwikkelen om de collectie te behouden en uit te breiden, maar ook te saneren wanneer de relevantie ontbreekt
- Structurele opzet van tentoonstellingsprogramma om de collectie te tonen aan het publiek

Kennis:

- Het museum is de centrale plaats voor de kennis van Overschie en directe omgeving in vroeger tijden
- Het museum draagt deze kennis uit door publicaties, tentoonstellingen, ondersteuning van onderzoek

Sociaal-maatschappelijk:

- Het museum bereikt veel mensen en bindt een behoorlijk aantal vrijwilligers aan de organisatie en heeft daarmee een belangrijke sociale en maatschappelijke functie die mogelijk versterkt en uitgebreid kan worden
- Het museum kan fungeren als sociale ontmoetingsplaats voor Overschie

Cultureel:

- Organiseren van diverse culturele activiteiten, deels vanuit historisch perspectief en deels als middel om publiek met het museum kennis te laten maken

Sterktes:

- Vele functies – voor elck wat wils
- Trouwe kerngroep van donateurs
- Sterke en betrokken groep vrijwilligers
- Brede verzameling binnen de collectie
- Batig saldo
- Financieel onafhankelijk van overheidsfinanciering

Zwaktes:

- Te weinig actie en visie op diepgang en actieve uitbreiding van de collectie
- Vrijwilligersbeleid nog onvoldoende ontwikkeld
- Te weinig jongere bezoekers
- Gebruik onroerend goed in eigendom van de heer Van den Berg niet geformaliseerd
- Financieel: geen buffer
- Weinig inkomsten

Publiek – markt

- (oud-)Overschieënaars
- Spontaan bezoek
- Scholen
- Groepen belangstellenden
- Gericht bezoek nav tentoonstelling, activiteit, evenement
- Bezoek n.a.v. feest/partij/reünie van donateurs etc

Toekomst

Het huidige bestuur van de Stichting staat voor een complexe uitdaging. Het museum is in allerlei opzichten een complex geheel: complex in de zin van een groot en divers complex aan gebouwen en ruimtes; complex in de zin van diverse terreinen van gebruik en mogelijkheden(historisch, hedendaags etc.) en ook complex in de zin van de grote hoeveelheid betrokkenen personen die als vrijwilliger op velerlei terreinen actief zijn.

Dat alles in een structuur waarbij we zowel de dagelijkse gang van zaken moeten aansturen en gaande houden en tegelijkertijd ons moeten richten op de toekomst van het museum. De onduidelijkheid en gebrekkige voortgang in het onderhandelingsproces met het OBR over de eventuele aankoop van een deel van het achterterrein bevordert dat proces niet.

We staan als bestuur ook voor keuzes, op basis van gedegen ontwikkeld beleid, t.a.v. de collectie, de juiste inzet van vrijwilligers, de invulling van de visie tot buurtcentrum en nog diverse andere terreinen, zoals bijvoorbeeld op het gebied van communicatie (intern en extern).

Financiën

De afgelopen jaren is er door het bestuur gewerkt aan een steeds beter en gericht inzicht in de financiële stromen en middelen binnen de stichting. Ook de financiële stromen zijn complex. We krijgen steeds meer grip op deze financiële stromen en kunnen van daaruit ook werken aan zorgvuldige onderbouwing van de beleidsplannen en wensen die we hebben.

Vervolg

Medio 2012 is het bovenstaande globaal de status waar we staan, waar we denken heen te willen of mogelijk al naar op weg zijn.

Dat is soms zeer complex. Ook het bestuur bestaat uit vrijwilligers en moet soms keuzes maken in de beperking van tijd en mogelijkheden. We willen soms meer en sneller dan mogelijk is. We zijn er als bestuur van overtuigd dat we stap voor stap verder komen. En dat kunnen we niet alleen! Daarvoor is visie en durf nodig, maar vooral ook de steun en inzet van velen; het bestuur kan dit niet alleen!

Mei 2012

Bestuur Stichting Museum Oud-Overschie

Peter Hoogendoorn – voorzitter

Leo Kool – secretaris

Dick Sluijter – penningmeester

Bob Hoftijzer – bestuurslid

Wim Neeleman - bestuurslid

Gerrit Neomagus – bestuurslid

Elsie ten Veldhuijs – bestuurslid